

عنوان مقاله:

توصیفی فرانظری از تطور مفهوم مسئولیت اجتماعی دانشگاه

محل انتشار:

فصلنامه رهیافت، دوره 33، شماره 2 (سال: 1402)

تعداد صفحات اصل مقاله: 22

نویسندگان:

حمزه حاجی عباسی - مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور

اکرم قدیمی - مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور

حسین شیخ رضایی - استادیار موسسه پژوهش حکمت و فلسفه ایران

خلاصه مقاله:

در سال های اخیر، با پیچیده تر شدن مسائل اجتماعی، اهمیت کاربرد علم و فناوری برای حل آن ها ضرورت یافته و نقش اجتماعی دانشگاه ها به عنوان یکی از مهم ترین نهادهای مرتبط با علم و فناوری روبه افزایش است. دانشگاه ها جهت هر چه نزدیکی بیشتر با جامعه و در راستای انجام مسئولیت های خود نسبت به ذی نفعان درونی و بیرونی به طور مستمر کارکردها و ساختارهای خود را اصلاح کرده اند. با افزایش حضور دانشگاه در جامعه، مسئولیت اجتماعی دانشگاه از یک رویکرد فرعی به یک مفهوم ضروری تعبیه شده در همه کارکردهای دانشگاهی تبدیل شده است. شناسایی مسیر طی شده از مفهوم پردازی مسئولیت اجتماعی دانشگاه؛ برای جهت گیری پژوهش های آتی مفید است. در این راستا مقاله حاضر به دنبال پاسخ به این سؤال است که مسئولیت اجتماعی دانشگاه در دوره معاصر چه مسیر تطوری را طی نموده است. با استفاده از روش فرانظریه، به شیوه پیشنهادی ریتزر و با مرور نظام مند در پژوهش های مرتبط، مضامین نظری و اجتماعی موثر بر این مفهوم از جمله زمینه های اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فناوری؛ سیاست ها و اقدامات دولت ها و سازمان ها؛ و همچنین تاثیر دیگر نظریات، مکاتب، ابزارها، پارادایم ها و شبکه های محلی و بین المللی در گسترش این مفهوم مورد بررسی قرار گرفت و تطور و تحول این مفهوم، در چهل سال اخیر، شناسایی گردید. نتایج این پژوهش نشان داد که در گذشته دو رویکرد توسعه اقتصادی و عدالت اجتماعی بر مسئولیت اجتماعی دانشگاه حاکم بوده است که در سال های اخیر، حول رویکرد خیر عمومی به اجماع رسیده اند. همچنین سه دوره زمانی از تحول مفهوم مسئولیت اجتماعی در طول ۴ دهه گذشته شناسایی شد. دوره اول، از دهه ۱۹۸۰ به بعد، دوره «خدمات اجتماعی» نامیده شد، در این دوره، نقش دانشگاه در توسعه جامعه خود، محدود به ارائه خدمات اقتصادی و یا اجتماعی بود؛ دوره دوم، از سال ۲۰۰۰ به بعد، دوره «مشارکت اجتماعی» نام گذاری شد، در این دوره اهمیت توسعه همه جانبه و پایدار به سطح راهبردی دانشگاه ها راه یافت و در برنامه درسی و پژوهشی قرار گرفت. از سال ۲۰۱۵ به بعد، رویکردهای جدید به مسئولیت اجتماعی دانشگاه به نام «تعهد اجتماعی» نام گذاری شد. در این دوره جدید، مرز دانشگاه و جامعه در همه ابعاد در حال کمرنگ شدن است و آموزش و پژوهش فرارشته ای، متقابل و مادام العمر در دستور کار قرار گرفته است. بدین ترتیب، دانشگاه برای حفظ مرجعیت خود در جامعه باید به صورت فعالانه، ذی نفعان بیرونی (صنعت، بازار و جامعه) را در تمامی حوزه های دانشگاهی (ساختاری، راهبردی و کارکردی) مشارکت دهد.

کلمات کلیدی:

مسئولیت اجتماعی، فرانظریه، خدمات اجتماعی، مشارکت اجتماعی، تعهد اجتماعی

لینک ثابت مقاله در پایگاه سیویلیکا:

<https://civilica.com/doc/2001577>

